

Patrik
Ouředník

Rok čtyřadvacet

VOLVOX GLOBATOR

Rok čtyřadvacet

Patrik Ouředník

Rok čtyřadvacet

progymnasma 1965 – 89

Brutus: To není pravda!
W. Shakespeare: Julius Caesar

Jago: To je lež!
W. Shakespeare: Othello

Hamlet: Co je pravda?
W. Shakespeare: Hamlet

Taková je historická pravda.
Rudé právo

© Patrik Ouředník, 1995
ISBN

Vzpomínám si, jak se o prázdninách v létě 69 otec rozhodoval, zda máme zůstat ve Francii. Vzpomínám si, že se nás dětí ptal, co si o tom myslíme, a že mě jeho otázka pobouřila. Vzpomínám si, že má o dva roky starší sestra řekla: „Co bysme odcházeli, ať odejdou Rusáci.“

I/2

Vzpomínám si na „jidelníček“ z pražských zdí v osmašedesátém a na některá jídla: *maďarský guláš Kadárek, tatarský biftek z Koldera a Brežněvův mozeček ve vlastní šťávě.*

I/3

Vzpomínám si, že Kolder (nebo Indra?) bydlel kousek od nás, v Antonínské ulici v Holešovicích.

I/4

Vzpomínám si na Vlastu Třešňáka na Malé scéně „na pranýři“. Vzpomínám si, že zpíval dvě písničky.

I/5

Vzpomínám si na verš jedné z písniček: *Kosa po zemi sviští.* Vzpomínám si, že tu písničku jsem uměl celou a že jsem ji jednou zpíval kamarádovi, ale místo „kosa po zemi sviští“ jsem nechtěně zazpíval „koza po zemi sviští“.

I/6

Vzpomínám si, že „pranýř“ byl každou středu a lístek stál dvě koruny. Vzpomínám si, že byl nepřístupný do patnácti let. Vzpomínám si, že nebylo těžké přelézt plot a vmísit se do davu.

I/7

Vzpomínám si, že jsem si pletl slova „nepřístupný“ a „nepřípustný“.

I/8

Vzpomínám si na časopis *Petr a Lucie.*

I/9

Vzpomínám si, jak jsme s kamarádem kradli v osmašedesátém v drogerii na Dukelských hrdinů „dymogan“ a pak jsme ho na Letenské pláni zapalovali a házeli na ruské tanky.

I/10

Vzpomínám si, jak se vojáci lekali. Vzpomínám si, že jednou zazněly nějaké povely a vojáci zalehli s napřaženými samopaly.

I/11

Vzpomínám si, že jsme běželi pryč a pak se několik hodin skrývali v Technickém muzeu a domlouvali se, že si navzájem potvrdíme falešná jména a adresy.

I/12

Vzpomínám si, jak jsme s otcem šli po Dukelských hrdinů a Obránců míru a četli protiokupační nápisy na zdech. Vzpomínám si, že se otec bavil.

I/13

Vzpomínám si, jak otec sháněl *Mateřídoušku*, ve které byla protiruská básnička. V trafice na Obránců míru ji už neměli, ale trafikantka se „významně usmála“.

I/14

Vzpomínám si, jak mně po letech někdo říkal, že básnička byla od Jiřího Pištory.

I/15

Vzpomínám si na hokejové zápasy proti SSSR v devětašedesátém, na jména Suchý, Nedomanský, Holík Jiří a Holík Jaroslav, Dzurilla. Vzpomínám si na výsledky 2:0 a 4:3.

I/16

Vzpomínám si na jiný hokejový zápas proti SSSR (1972?), hraný ve Švýcarsku na stadiónu plném českých emigrantů, kteří skandovali „Jdi domů, Ivane!“. Vzpomínám si, že televize i rádio přerušily zvuk, a na mrtvý, mírně dunivý hlas ze studia, který zbytek zápasu komentoval.

I/17

Vzpomínám si, že Nedomanský později emigroval do Kanady.

I/18

Vzpomínám si, že hokejoví fanoušci hovořili o „rudé jízdě“ – útočné řadě nějakého kanadského klubu složené z emigrantů z Československa a SSSR.

I/19

Vzpomínám si, jak jsem dvaadvacátého nebo třiaadvacátého srpna 68 stál frontu u pekárny na Strossmayerově náměstí s tím, že mě po dvou hodinách vystřídá sestra. Vzpomínám si, že nepřišla, že jsem z fronty odešel a že jsem dostal doma vynadáno.

I/20

Vzpomínám si, že jsem z fronty odešel hlavně proto, abych si stačil před obědem přečíst nějaké nápisy na zdech. Vzpomínám si na nápisy: *Pryč s okupanty, Dubčeku, nedej se, Se Sovětským svazem na věčné časy, ale ani o hodinu déle a Peníze nemáme, holky nedáme.* Vzpomínám si také na nápis *Slon ježka nespolkne*, kterému jsem dobře nerozuměl, a na jiný, který se mi obzvláště líbil, *Kupte si hřeben, přišla všivá doba.*

I/21

Vzpomínám si také na dva verše z rýmované básničky o Brežněvovi: *Závodili, kdo mu lépe / bude líbat prdel.*

I/22

Vzpomínám si, jak jsme s kamarádem hodili z okna igelitový pytlík naplněný vodou na souseda, o němž se v domě říkalo, že je „kolaborant“. Vzpomínám si, že ležel pod autem na zádech a pytlík naplněný vodou ho zasáhl do rozkroku. Vzpomínám si, že zavolal policii a má sedmnáctiletá sestra (rodiče nebyli doma) musela jít podepsat protokol na stanici VB.

I/23

Vzpomínám si, že má sestra později říkala, že vypadal jako „pochcaný“.

I/24

Vzpomínám si, že se jmenoval Řehánek a že jsme mu od té doby říkali „Řehánek-Pochcánek“.

Vzpomínám si na jména některých spolužáků z prvního stupně ZDŠ: Milan Brouček, Ivo Šašek, David Jedlička, Martin Dvořák, Karel Hromada, Hanuš Kotek. Vzpomínám si, že Ivo Šašek fandil Dukle. Vzpomínám si, že Hanuš Kotek byl třídní důvěrník a měl na starosti třídní fond v kulaté plechovce. Vzpomínám si, že jsem se mu posmíval a on mi hodil plechovku na hlavu.

II/2

Vzpomínám si, že mi z hlavy tekla krev a že mi ránu museli zašívát. Vzpomínám si, že to celé vzniklo tím, že mě Hanuš Kotek upomínal o příspěvek na Fond solidarity.

II/3

Vzpomínám si, že se říkalo, že David Jedlička je žid. Vzpomínám si, že Karel Hromada chodil na katechismus, ale nesmělo se to říkat. Vzpomínám si, že Milan Brouček mě udal domovnici za to, že jsem zvonil na domovní zvonek.

II/4

Vzpomínám si, že jméno Patrik vzbuzovalo údiv či mírné pobavení. Vzpomínám si, že ve většině případů jsem ho musel opakovat, aby mu lidé rozuměli. Vzpomínám si, že na OÚNZ Praha 7 mi paní za přepážkou říkala: „To jako Petr, jo?“ Vzpomínám si, že na plácek mezi Strossmayerovým náměstím a OÚNZ Praha 7 chodíval pravidelně člověk s kokršpanělem, který se jmenoval Patrik.

II/5

Vzpomínám si, že se tomu plácku říkalo „pivák“ a že jsem tam poprvé kouřil.

II/6

Vzpomínám si, že mě tam zavedla starší sestra, která tam v patnácti šla na rande, ale nechtěla jít sama.

II/7

Vzpomínám si, že naproti plácku bydlela Marcela Kinclová, od které jsem v šesté třídě dostal první milostný dopis. Zněl: *Jana mi říkala, že se ptáš, jestli je to pravda. Tak ti odpovídám: pravda to je.*

II/8

Vzpomínám si, že jsem ten dopis doma ukázal starší sestře a ta říkala, že má Marcela „vypsané písmo“. Vzpomínám si, že jsem byl pyšný na to, že mě miluje někdo, kdo má vypsané písmo.

II/9

Vzpomínám si, že jsem se po několika letech dozvěděl, že Marcela Kinclová emigrovala s rodiči do Itálie.

II/10

Vzpomínám si, že jsem téhož roku dostal druhý milostný dopis od dcery majitele „autíček“ na Matějské pouti. Jmenovala se Helena Helferová. Milostný dopis hodila do schránky a tam ho zabavili rodiče, přestože na obálce stálo: *Do vlastních rukou!!!!* Vzpomínám si, že mi ho rodiče dali až po letech.

II/11

Vzpomínám si, že „autíčka“ stála na Matějské pouti pět korun a „řetízkáč“ dvě koruny. Vzpomínám si, že nejlevnější jídlo byl chleba s hořčicí za 20 halířů, ale nevzpomínám si, kolik stála cukrová vata.

II/12

Vzpomínám si, že na Matějskou pout' jsem chodíval s kamarádem, který měl psa Arga. Vzpomínám si, že jiný kamarád měl psa Filipa. Vzpomínám si také na psy Punt'u, Bojara, Azora, Sama, Myšáka, Čumáka, Reka.

II/13

Vzpomínám si, že pes Filip neměl rád děti. Vzpomínám si, že nakonec nějaké dítě pokousal a že ho dali utratit.

II/14

Vzpomínám si, že se spolužákem, kterému pes Filip patřil, jsme se v osmé třídě skamarádili proto, že jsme oba zrovna četli Malého prince. Vzpomínám si, že jsme chodili na několikahodinové procházky do Stromovky a rozprávěli o literatuře a politice.

II/15

Vzpomínám si, že můj kamarád mluvil nepřirozeně spisovně a že to někteří lidé považovali za „provokování“.

II/16

Vzpomínám si, že jsem s ním byl v kině Veletrhy na *Půlnočním kovbojovi*.

II/17

Vzpomínám si, že jsem v kině Veletrhy viděl v 68. nebo 69. roce *Angeliku, markýzu andělů*; vzpomínám si, že mě do sálu propašovali starší kamarádi.

II/18

Vzpomínám si, že jsem v kině Oko viděl někdy v 70. letech třikrát za sebou *Zvětšeninu*.

II/19

Vzpomínám si na filmy *Ostře sledované vlaky*, *Starci na chmelu*, *Kdyby tisíc klarinetů*, *Lásky jedné plavovlásky*, *Hoří, má panenko*, *Všichni dobří rodáci*.

II/20

Vzpomínám si, jak jsem poprvé viděl *Žert* a jak mě nudil.

II/21

Vzpomínám si, že jsem říkával „klíďo píďo“ a „klíďo brďo“. Vzpomínám si, že jsem ve třetí nebo čtvrté třídě říkával za každou větou „poslušně hlásím“ a že to většinu dospělých iritovalo.

II/22

Vzpomínám si, že jsem nechtěl v hodině zpěvu zpívat ruskou hymnu a že z toho byl průšvih.

II/23

Vzpomínám si, že jsem nebyl přijat do Pionýra a zůstal jsem „jiskřička“. Vzpomínám si, že druhý den po slavnostním šátkování přišli spolužáci do školy s šátkem a že mi třídní učitelka Rysková řekla, že když si zlepším chování, budu možná příští rok také pionýrem.

Vzpomínám si na hádanku: Co to znamená KSČ? Odpověď: Konec svobodného Československa.

III/2

Vzpomínám si na protiokupační nápisy *Učte se, učte se, učte se – ale doma!* a *Že je zrádcem bratr Rus, / vzkazuje ti Mistr Hus.*

III/3

Vzpomínám si, že Lidovým milicím se říkalo Gustapo.

III/4

Vzpomínám si, že mi kamarádi přezdívali Ouřada, Úřední paprika, Angela Davis, Lumumba, Guláš.

III/5

Vzpomínám si, že jedna z mých sester vstoupila někdy v 70. letech do SSM.

III/6

Vzpomínám si, že jsme se kvůli tomu pohádali a že mi vysvětlovala, že někdo musí být „uvnitř“, aby ideologický aparát rozleptal.

III/7

Vzpomínám si na mnohahodinové diskuse s kamarády o „pasivní rezistenci“.

III/8

Vzpomínám si na magnetofonový záznam nějakého koncertu. Představení se jmenovalo „Duši rozmetati nelze“. Vzpomínám si, že mi to přišlo hrdé a výstižné.

III/9

Vzpomínám si, že Smrkovský dostal někdy na podzim nebo v zimě 68 chřipku, protože ho Rusáci „ozářili“.

III/10

Vzpomínám si, že se říkalo, že Kádár se pokusil o sebevraždu.

III/11

Vzpomínám si, že se říkalo, že Svoboda se pokusil o sebevraždu.

III/12

Vzpomínám si, že se říkalo, že když se Dubček dozvěděl o invazi, celý zbytek noci proplakal.

III/13

Vzpomínám si, že někteří lidé na ulicích plakali.

III/14

Vzpomínám si, že Slovensko mělo být připojeno k SSSR.

III/15

Vzpomínám si, že existoval časopis (cyklostyl) *Legální tlučhubník*.

III/16

Vzpomínám si, že jsem *Legální tlučhubník* vzal ukázat kamarádovi, s kterým jsem měl domluveno, že půjdeme do kina Veletrhy na *Lassie se vrací*.

III/17

Vzpomínám si, že šlo o promítání pro děti zaměstnanců Koopolu, kde matka mého kamaráda pracovala, a že vstup byl zdarma.

III/18

Vzpomínám si, že kamarád do kina nepřišel, protože měl kasárníka, a že jsem mu musel druhý den film vyprávět. Vzpomínám si, že na *Legální tlučhubník* nebyl vůbec zvědavý.

III/19

Vzpomínám si, jak na podzim 74 hořel Veletržní palác a jak k nám chodili známí, aby se podívali. Vzpomínám si, jak hasičům došla voda, jak natáhli hadice do Vltavy, jak jim je přejela první ranní tramvaj a jak mi potom někdo říkal, že to byla dvanáctka.

III/20

Vzpomínám si, že v činžáku ve Veletržní ulici, kde bydlel jeden můj spolužák, se v roce 68 nebo 69 zřítilo schodiště. Vzpomínám si, že spolužák několik dní ve škole chyběl, protože neměl po čem sejít dolů.

III/21

Vzpomínám si, jak se v osmdesátých letech propadla část Engelsova nábřeží. Vzpomínám si, že lidé říkali, že bylo štěstí, že se to stalo pozdě v noci.

III/22

Vzpomínám si, že se říkalo, že se někde v Praze 2 propadla v padesátých letech refýž i s nějakým člověkem, který tam čekal na tramvaj. Vzpomínám si, že toho člověka už nikdy nenašli.

Vzpomínám si na jednadvacátý srpen 69 a na přílohu Rudého práva s palcovým titulkem NEPROŠLI.

IV/2

Vzpomínám si, že na jedné fotografii byl hlouček mladých lidí, z nichž někteří dělali prsty písmeno „V“. Legenda k fotografii uváděla, že je to smluvené znamení: „Za dvě minuty začne útok.“

IV/3

Vzpomínám si, že jsme ten obrat „za dvě minuty začne útok“ se sestrami několik týdnů opakovali při každé příležitosti a bujaře se chechtali.

IV/4

Vzpomínám si, že v té příloze bylo také o „červeném fiatu s italskou poznávací značkou“ a že ten fiat parkoval postupně na různých strategických místech v Praze.

IV/5

Vzpomínám si na kartičku, na které byl červený čtvereček a pod ním nápis *V Moskvě se dohodli, že toto kolečko je zelené.*

IV/6

Vzpomínám si na PF 1969 od Cyrila Boudy s kresbou Národního muzea se stopami po střelách.

IV/7

Vzpomínám si na plakátek s božím okem a nápisem „Xaver tě vidí!“.

IV/8

Vzpomínám si na letáček se soupisem jmen hokejového mužstva ČSSR s akrostichem, který vytvářel slovo „kontrarevolucionáři“.

IV/9

Vzpomínám si, jak jsme se sestrami v roce 69 nebo 70 sepisovali do sešitu politické vtipy pro přítelkyni mé sestry, která emigrovala do Švýcarska.

IV/10

Vzpomínám si na vtip: Potkají se dva. Jeden z nich má na hlavě beranici. Druhý: „Joj, to je krásná beranice!“ První: „Tu mám od jednoho Rusa.“ Druhý: „A nemohl bys mi taky jednu sehnat?“ První: „Zastřel si!“

IV/11

Vzpomínám si na vtipy ve formě hádanek: Proč má tank na Smíchově na sobě třiadvacítka? Za třiadvacet let se vrátíme! – Co to znamená srp a kladivo? V srpnu na vás uhodíme. – Jaký je rozdíl mezi Krkonošemi a KSČ? Žádný: samé sjezdy, samé boudy.

IV/12

Vzpomínám si, jak jsme k vánocům 68 dostali (děti od rodičů) první gramofon. Vzpomínám si, že o rok později jsme koupili televizi.

IV/13

Vzpomínám si na „Naše tipy“, na které se lidé dívali kvůli „panu Vajíčkovi“. Vzpomínám si, že reklamám jako takovým se říkalo „naše vtipy“.

IV/14

Vzpomínám si, že jsme poruchám v televizi říkali „ropuchy“.

IV/15

Vzpomínám si, že jsme odebírali *Mladý svět* a *Reportéra*.

IV/16

Vzpomínám si na nějaký západní magazín, který jsme měli doma; na obálce byla Jane Fondová v mokré tričce a bez podprsenky.

IV/17

Vzpomínám si, jak jsem pod různými záminkami chodil do koupelny, když se sestry převlékaly.

IV/18

Vzpomínám si, že jsem si po jistou dobu myslel, že děti se rodí pupkem, ale zkušenější spolužák mi ve třetí třídě vysvětlil, že se rodí „kundou“.

IV/19

Vzpomínám si, že mé starší sestry čekávaly „návštěvu z Ameriky“ a že se idiotsky chichotaly, když jsem se nad tím podívoval.

IV/20

Vzpomínám si, že termín „krámy“, který jsem někde zaslechl, mi byl po dlouhou dobu záhadou.

IV/21

Vzpomínám si na „Intim spray“.

Vzpomínám si na dvě poznámky z třídní knihy: „Při matematice nepracuje, zabývá se činností, která do matematiky nepatří (karty)“ a „Bez dovolení rozsvěcuje a zhasíná světlo“.

V/2

Vzpomínám si, že v ZDŠ Mladé gardy jsem „způsobil poškození na mnoha místech stěny učebny házením křídly“.

V/3

Vzpomínám si na učitele dílen Picka, který nám vyprávěl, že v osmašedesátém roce si na něho počíhali chuligáni, kteří ho chtěli zmlátit za to, že je komunista, ale že jim dal co proto.

V/4

Vzpomínám si, že Picek nám také vyprávěl o amerických vojácích ve Vietnamu, kteří pokaždé, když zastřelili nějakého Vietnamce, mu uřízli hlavu. Večer u táboráku pak spočítali uřezané hlavy a kolik kdo měl hlav, tolik dostal dolarů.

V/5

Vzpomínám si, že Picek byl dlouho jediný „pocitivý komunista“, kterého jsem znal; druhého (a posledního) jsem potkal o několik let později v autobuse Praha – Karlovy Vary.

V/6

Vzpomínám si ještě na třetího „pocitivého komunistu“, kterého jsem znal: chodíval hrát šachy do zahradní restaurace U letenského zámečku a na klopách měl nějaké řády. Vzpomínám si, že šachy hrál mizerně a že se vždycky vztekal, když prohrál.

V/7

Vzpomínám si na učitelku Schmitzerovou, která nám v deváté třídě (v roce 71) říkala, že ji můžeme oslovovat „paní učitelko“, že jí to nevadí.

V/8

Vzpomínám si, že jsem si vypisoval citáty z knížek do notesu A6. Vzpomínám si, že tam byly výpisky z Malého prince, z Jarryho Faustrolla a Krále Ubu, z Feuchtwangerovy Židovské války, ze Stanislava Jerzy Lece, z Mrožka, z Holuba, z Eliotovy Pusté země, z Alenky v říši divů, z Morgensterna.

V/9

Vzpomínám si, že tam byla také báseň „Zapírám“, kterou jsem si přepsal z nějakého letáku a která začínala: *Tak už jste tady, vítejte! / Vítejte, letní hosté / z hlubin mrazu...* Vzpomínám si, že jméno autora (Antonín Brousek) jsem se dozvěděl až o řadu let později.

V/10

Vzpomínám si, že jsem měl ještě druhý notes, kam jsem psal vlastní básně. Vzpomínám si na báseň, kterou jsem napsal v deváté třídě a v níž stálo: *Přesličky v květináčích / a Tomáš Živný z deváté cé.* Vzpomínám si, že šlo o báseň surrealistickou.

V/11

Vzpomínám si, že někteří lidé prohlašovali, že jsou surrealisté, a jiní, že jsou existencialisté. Další říkali, že jsou trockisti a že Stalin byl zrádce. Vzpomínám si, že jedna má francouzská kamarádka byla maoistka.

V/12

Vzpomínám si na papírové tříkoruny (modré) a pětikoruny (zelené). Vzpomínám si, že desetikoruně se říkalo „pionýrská“ a padesátikoruně „budovatelská“. Pětadvacetikoruně se říkalo „žížka“ a stokoruně „hradčana“. Vzpomínám si, že novým pětihalířům se říkalo „bilak“ a „štrougalík“.

V/13

Vzpomínám si na zápas Fischer – Spasskij (1973?). Vzpomínám si, že Fischer vyhrál 6:2 a že to byl první Američan od konce války, který porazil Rusa „v boji o šachový trůn“.

V/14

Vzpomínám si, že Spasskij emigroval do Francie a Korčnoj do Švýcarska.

V/15

Vzpomínám si, že Luděk Pachman emigroval do NSR. Vzpomínám si, že jeho bratr mluvil pak v televizi o tom, že Luděk byl už jako chlapec sobecký a nesnášenlivý.

V/16

Vzpomínám si, jak mi švagr říkal, že Karel Kryl „zradil“ a že bylo jeho povinností zůstat v Československu.

V/17

Vzpomínám si, že Matuška emigroval přes Rakousko do Kanady. Vzpomínám si, že se říkalo, že Gott emigroval do NSR, ale že ho Husák zapřisáhl, aby se vrátil, že mu dá na novou vilu.

V/18

Vzpomínám si, že u nás v domě bydlel jeden z členů KTO (basista), ale nevzpomínám si, jak se jmenoval.

V/19

Vzpomínám si na historku o chlapíkovi, který emigroval tím způsobem, že „za Plzní“ začal natírat patníky, došel k hranicím, ve dne natíral, večer popíjel s pohraničnický, až se jednoho krásného dne přenatíral přes hranice a zmizel v Německu.

V/20

Vzpomínám si na kamaráda, který chtěl přejít hranice z Bulharska do Jugoslávie. Vzpomínám si, že před odjezdem sháněl po Praze kompas.

Vzpomínám si, že jsem v patnácti letech chodil se staršími spolužáky své sestry do hospody U Pavlánských na Újezdě, protože se tam neptali, kolik nám je let.

VI/2

Vzpomínám si, že občance se říkalo „rudá knížka“ a „psí známka“.

VI/3

Vzpomínám si na úsloví „blbej jak komouš v plavkách“.

VI/4

Vzpomínám si na úsloví „blbej jak Národní shromáždění“, „blbej jak První máj“ a „blbej jak Lenin“. Vzpomínám si na nadávku: „Ty vědeckej marxisme!“

VI/5

Vzpomínám si na nápis v tramvajích: *Cestující jsou povinni se za jízdy držet*. Vzpomínám si, že jsem ho citoval pokaždé, když jsem chtěl napoprvé obejmout holku.

VI/6

Vzpomínám si, že v metru byli cestující povinni *přidržovat se pohyblivých madel*.

VI/7

Vzpomínám si na básně Pavla Kohouta, které jsem se někdy v sedmnácti učil nazpaměť a dával k lepšímu ve společnosti.

VI/8

Vzpomínám si na báseň o traktorech: *To vám bylo pozdvižení, / to vám bylo smíchu, klení, / to vám bylo hovorů, / když k nám přijel o žních loni / na výpomoc místo koní / párek nových Zetorů. / Traktory, traktory, / rozbít přijely jste / zastaralé názory, / zastaralý systém.*

VI/9

Vzpomínám si, že jsem někdy v osmnácti souložil v kabině traktoru.

VI/10

Vzpomínám si, že jsem nikdy nesouložil v autě, a vzpomínám si, že mě to mrzelo.

VI/11

Vzpomínám si, že jsem souložil v kabině traktoru (za jízdy), na korbě nákladáku (za jízdy), na pionýru (za jízdy), na dámském záchodku na nádraží v Krakově, na jiných veřejných záchodech a v umývárkách, ve stodolách, v lese, na poli, v jeskyni, na plážích, v moři, v řece, v potoce, ve vaně, ve sprše, na stole a pod stolem, ale nikdy v autě, ať už za jízdy nebo ne.

VI/12

Vzpomínám si na svou první soulož, ale nevzpomínám si na druhou.

VI/13

Vzpomínám si na refrén písničky, kterou jsme s oblibou hulákali někdy v šestnácti: *Hej, župy, župy, / vokolo sou chlupy.*

VI/14

Vzpomínám si, že se říkalo, že ve filmu *Ucho* jsou Janžurové vidět kozy, ale vzpomínám si, že když jsem film po letech viděl, žádné kozy jsem nezaznamenal.

VI/15

Vzpomínám si, že *Přelet nad kukaččím hnízdem* jsem viděl v Budapešti a že jsem tam jel kvůli tomu. Vzpomínám si, že na mě hluboce zapůsobil.

VI/16

Vzpomínám si na dva ruské filmy, které na mě hluboce zapůsobily: *Pět večerů* Nikity Michalkova a *Stalker* Andreje Tarkovského.

VI/17

Vzpomínám si, jak všichni mluvili o Šukšinovi.

VI/18

Vzpomínám si, jak všichni mluvili o Okudžavovi.

VI/19

Vzpomínám si, jak v různých dobách všichni mluvili o Kerouacovi, Jarrym, Bretonovi, Vianovi a Henry Millerovi.

Vzpomínám si, jak jsme psali na kapoty zaprášených aut PRASE a UMEJ SI TO, VOLE.

VII/2

Vzpomínám si, jak jsme sedávali na klandru před školou a jak nám jednou nějaký člověk říkal, že zábradlí tu není „k sedění“.

VII/3

Vzpomínám si, že v tramvajích bylo 24 míst k sezení a 138 míst k stání. Vzpomínám si, že u toho 138 bývala někdy ručně připsaná nula.

VII/4

Vzpomínám si, jak jsme s kamarády seděli na chodníku na Václaváku, jak přišli policajti, zkontrolovali nás a přinutili vstát.

VII/5

Vzpomínám si, jak jsme s kamarády seděli na chodníku na Karlově mostě, jak přišli policajti, zkontrolovali nás a přinutili vstát.

VII/6

Vzpomínám si, jak jsem jednou stál u lékárny na Strossmayerově náměstí a opíral se o klandr, jak kolem jeli policajti, jak mi z okénka naznačili, abych se neopíral, jak jsem dělal nechápavého, jak zastavili, vylezli, zkontrolovali mě a řekli, že zábradlí tu není „od toho“.

VII/7

Vzpomínám si, že stanici VB se říkalo „pátá bé“ a „univerzita Vasila Prvního“.

VII/8

Vzpomínám si, že slovo „orgán“ vedlo k různým sarkasmům.

VII/9

Vzpomínám si, že jsem neonanoval, ale „masturboval“. Vzpomínám si, že jsem v tom spatřoval nějaký rozdíl.

VII/10

Vzpomínám si, že jsem se vyhýbal slovu „dočasný“ a říkal zásadně „přechodný“. Vzpomínám si, že mi ten reflex vydržel až do osmdesátých let.

VII/11

Vzpomínám si, že v osmašedesátém roce byli lidé, kteří říkali, že si neostřihají vlasy nebo vousy, dokud Rusáci neodtáhnou.

VII/12

Vzpomínám si, že když se v Československu zavedl letní čas, byli lidé, kteří si „z principu“ neposunuli ručičky na hodinkách.

VII/13

Vzpomínám si, že v Rudém právu vyšel článek s titulkem *Letní čas – nová záruka úspěchu*.

VII/14

Vzpomínám si na záložku *Po práci knížku!* Vzpomínám si na záložku *Znáš hodnoti příslušníků SNB?* Vzpomínám si na záložku *Pokroková kniha – rádce, vychovatel a organizátor pracujících*. Vzpomínám si na výzvu: „Při reklamaci odevzdej tento kontrolní lístek.“

VII/15

Vzpomínám si, že na složkách papíru A4 o 500 listech byl na hřbetě štítek: „Papír na nekonečné tiskopisy.“ Vzpomínám si, že jsem jednou v papírnictví požadoval „dva balíky papíru na nekonečné tiskopisy“ a že mi nerozuměli.

VII/16

Vzpomínám si, jak jsem jednou k narozeninám dostal číslo *Večerní Prahy* ze dne mého narození, a vzpomínám si na titulky: *Dnes se objeví kometa* a *Boj s pásky zesílí*. Vzpomínám si, že zavdaly podnět k rodinnému vtipkování.

VII/17

Vzpomínám si na *socialistickou morálku, socialistické smýšlení, socialistickou velkovýrobu, široké masy pracujících, vítězné masy pracujících, socialismus s lidskou tvář, zárnou budoucnost, jásavou budoucnost, budoucnost, která leží jen a jen v našich rukách, zítřek, který je na dosah, náš světonázor, nezdolnou vůli pracujících, pracujícím inteligenci, pracu-*

jící masy, deklasované živly, antisocialistické živly, věčné reptaly, zahořklé revanšisty, pravicové oportunisty, kterým pšenka nepokvete, zavilé nepřátele našeho socialistického zřízení, choré výhonky socialismu, část mládeže.

VII/18

Vzpomínám si na nápisy z veřejných záchodů: *Taky ti bryndá?, To je hovno!, Ser na to!* a *Volej Pavel.*

Vzpomínám si na Angelu Davisovou, Pelého a Viktora.

VIII/2

Vzpomínám si na vraždu Bobba Kennedyho. Vzpomínám si na jména kosmonautů Neil Armstrong, Edwin Aldrin a Michael (?) Collins. Vzpomínám si, že Collins musel řídit raketu, zatímco Armstrong a Aldrin chodili po Měsíci. Vzpomínám si, že mi ho bylo líto.

VIII/3

Vzpomínám si, že oběžný modul se jmenoval „Columbia“ a přistávací modul „Orel“. Vzpomínám si, že Armstrong hlásil: „Orel má křídla.“

VIII/4

Vzpomínám si na Jamese Bonda (agent 007) a dr. Sorgeho.

VIII/5

Vzpomínám si na kapitána Minaříka a na několik veršů z písničky Josefa Laufra „Dopis Svobodné Evropě“: *Vy, co jste po nocích ladili dráty, / slyšte o prorocích s tupými drápy, / jak se jim zřítíl ten upříť hrad.* Vzpomínám si na refrén: *Díky vám, díky vám, chlapíku statečný, / vy jste náš kapitán, oni jsou zbyteční.*

VIII/6

Vzpomínám si, že jsem byl někdy v sedmnácti letech povolán na „úvodní přednášku branecké přípravy“. Vzpomínám si, že šlo o přednášku o vojenské situaci ve světě. Vzpomínám si, že tam nějaký voják promítal diapozitivy s různými státními vlajkami: americkou, anglickou, německou, francouzskou, sovětskou, polskou atd.

VIII/7

Vzpomínám si, že jsem se proti „uznání schopným vojenské služby“ odvolal v dopise, který začínal: *Vážení soudruzi! Od svých 11 let trpím potížemi. Na II. stupni ZDŠ jsem byl pro tyto potíže osvobozen z tělesné výchovy.*

VIII/8

Vzpomínám si, že jsem rovněž zdůrazňoval, že jsem *byl uznán občanem se změněnou*

pracovní schopností (OZPS) a že v současné době pracuji jako domácí dělník v Družstvu tělesně vadných (DRUTĚVA).

VIII/9

Vzpomínám si na zkratky ROH, SRPŠ, ČSM, SSM, HUKO, ČUB a ŠUP.

VIII/10

Vzpomínám si, že starší lidé vyslovovali SSSR „eseser“, zatímco pozdější generace říkaly „s-s-s-r“.

VIII/11

Vzpomínám si, že Národní frontě se říkalo „nekonečná fronta“. Vzpomínám si, že francouzské pravicové straně *Front national* se v českém tisku říkalo *takzvaná národní fronta* nebo *Nacionální fronta*. Vzpomínám si, že se v novinách jednou objevila zkratka MRD, týkající se nějakého pakistánského revolučního hnutí.

VIII/12

Vzpomínám si na historku, podle které vyhodili z nějakých novin korektora, který přehlédl v rozhlasovém programu chybu: místo „pořád o V. I. Leninovi“ se tak v rubrice objevilo „pořád o V. I. Leninovi“.

VIII/13

Vzpomínám si na historku, podle které měl ředitel pankrácké věznice průser, protože nechal nad bránu instalovat nápis „Vítejte!“ u příležitosti nějaké oficiální návštěvy ze SSSR.

VIII/14

Vzpomínám si, jak hluboce jsem pohrdal lidmi, kteří na různá výročí vyvěšovali v oknech vlaječky. Vzpomínám si, že jich bylo rok od roku více.

VIII/15

Vzpomínám si, jak jsme s kamarády někdy v roce 76 založili „soubor zájmové umělecké činnosti“ (SZUČ) a jak jsme vymýšleli v hospodě U Pavlánských název pro skupinu. Někdo navrhl, abychom se jmenovali *divadlo Strom*: „Svaz totálně reakčně-oportunistické mládeže“.

VIII/16

Vzpomínám si na cedulku ve vagónech pražského metra: *Mytiščinskij mašinostrojiteľnyj zavod*.

VIII/17

Vzpomínám si na slova *chozrasčot, agitprop, politruk, děldop*.

Vzpomínám si, že jsme do školy nesměli nosit hodinky, protože to bylo nevhodné.

IX/2

Vzpomínám si, že když někdo přišel do školy s rukou nebo nohou v sádře, musela mu ji celá třída podepsat.

IX/3

Vzpomínám si na dobu, kdy krátké nohavice přestaly být módní a kdy se posměšně říkalo: „Čekáš velkou vodu?“

IX/4

Vzpomínám si na *Dlouhé vlasy – krátký rozum*. Vzpomínám si, že v Heřmanově ulici visel ten nápis za vitrínou Agitačního střediska. Vzpomínám si, že jsme tam jednou s kamarádem přilepili na sklo portrét Marxe.

IX/5

Vzpomínám si, když se začalo psát „filozofie“ a „prezident“. Vzpomínám si, jak se během Falklandské války začal v médiích prosazovat název Malvínské ostrovy. Vzpomínám si, jak se zničehonic začalo psát SRN místo NSR.

IX/6

Vzpomínám si, že na Obránců míru bylo bistro, které v šedesátých letech přejmenovali na „bystro“ a koncem sedmdesátých let zase na „bistro“.

IX/7

Vzpomínám si, že má sestra nosívala kalhoty do zvonu. Vzpomínám si na šust'áky, batikovaná trička, „žebradla“ z režného plátna nebo juty a na mírový znak („muří noha“).

IX/8

Vzpomínám si, jak jsem někdy v polovině 70. let vyrazil se sestrou stopem na západní hranice naproti rodičům, kteří se vraceli z Německa. V Rozvadově nás zatkli a odvedli do kasáren, kde nás hlídal voják se samopalem.

IX/9

Vzpomínám si, jak jsem byl se dvěma kamarády na vandru ve Vihorlatu a jak nás v jedné hospodě poblíž hranic oslovil místní fízl a chtěl vědět, kdo z nás je vedoucí skupiny.

IX/10

Vzpomínám si, jak jsem byl s kamarádkou na vandru v Bulharsku a jak nás u řeckých hranic zadrželi bulharští vojáci a odvedli do kasáren. Vzpomínám si na důstojníka, který nám říkal, že se nemáme potulovat tak blízko hranic, protože pár kilometrů odtud jsou imperialisté a mají mnoho tanků. Vzpomínám si, že nás oslovoval křestními jmény, která si přečetl v pasech.

IX/11

Vzpomínám si, že otec měl pacienta, který nám „sháněl přísliby“. Vzpomínám si, že otec jednou u večere říkal, že má nového pacienta, který by nám snad mohl sehnat příslib. Vzpomínám si, že matka řekla: „Ano? A kde?“

IX/12

Vzpomínám si, že jsem o příslib žádal čtrnáctkrát a dostal ho dvakrát: ve čtyřiasmdesátém a devětasedmdesátém.

IX/13

Vzpomínám si, že jsem na prázdninách ve Francii balil holky tím, že jsem jim řekl: „Já jsem z Československa a rád bych se s vámi pomiloval.“ Vzpomínám si, že to fungovalo: ze všeho nejdřív se zeptaly na politickou situaci v zemi.

IX/14

Vzpomínám si na trempskou písničku „Rok devětačtyřicet“ a na refrén: *Já jako starej vagabund obcházím tenhle svět, / já Tom, co pamatuje rok devětačtyřicet.* Ale běžně se zpívalo: *Já jako starej vagabund obcházím tenhle stát, / já Tom, co pamatuje rok osumašedesát.*

IX/15

Vzpomínám si na pokutu, kterou jsem musel zaplatit za to, že jsem přespával v prázdném vagónu na nádraží v Českých Budějovicích. Vzpomínám si, že jsem u sebe neměl požadovaných sto korun a že mi „opatření o pokutě“ přišlo později domů. Vzpomínám si

na větu: „Přestupek jmenovaného byl prokázán doznáním přestupce i zjištěním orgánu ŽOVB.“

IX/16

Vzpomínám si na názvy trempsých osad: Alabama, Montana, Oregon, Fort Williams, Green Vagrants, Black Hawks, Osada zdvižených holí, El Paso.

Vzpomínám si, že nádraží Střed bylo po jistou dobu jediným místem v Praze, kde prodávali „míšu“. Vzpomínám si, že o člověku, který míšu prodával (stával ve vstupní hale po pravé straně), mi někdo říkal, že je „vyhozenej doktor“.

X/2

Vzpomínám si na kamelota z podchodu na Václavském náměstí, který vyvolával tituly a doprovázel je zábavnými komentáři. Vzpomínám si, jak se kolem něho tvořily hloučky posluchačů.

X/3

Vzpomínám si, že jednou volal: „Kdo zabil stařenku?“

X/4

Vzpomínám si, že mě nebetyčně sral.

X/5

Vzpomínám si, jak se mi jednoho dne naplno vyjevila zrůdnost názvů *Rudé právo* a *Svobodné slovo*.

X/6

Vzpomínám si na Svobodovy a Husákovy novoroční projevy. Vzpomínám si, že Husák je odříkával česky.

X/7

Vzpomínám si, že Štrougal byl „inteligentní“.

X/8

Vzpomínám si na vtip: Co se stalo v roce 1875? – Leninovi bylo pět let!

X/9

Vzpomínám si, že na Prvního máje se lidé „veselili“.

X/10

Vzpomínám si na nápisy *Za lepší zítřek, Jako jeden muž!, Buduj mír!*

X/11

Vzpomínám si na nápisy *Nikdy nezapomeneme!*, *Se Sovětským svazem na věčné časy*, *Sovětský svaz – přítel a rádce*, *Sovětský svaz – náš vzor*, *Sovětský svaz – pevná hráz socialismu*, *SSSR – záruka míru* a *SSSR – mírotvorce*. Vzpomínám si, že naše přátelství se Sovětským svazem bylo „stále nerozbornější“.

X/12

Vzpomínám si, že státní svátky se musely nadělovat o nejbližší sobotě.

X/13

Vzpomínám si, že v různých dobách nebyla k dostání rýže, čočka, hladká mouka, jogurty bez cukru, rajčata, kedlubny, fazole, telecí, skopové, obálky A5, obálky A4, vložky, konzervativy, vánoční svíčky, prskavky, kamínky do zapalovače, náplně do čínských propisovaček, jednobarevné pásy do psacího stroje, uhlový papír, průklepový papír, toaletní papír, karlovarské oplatky, tmavohnědá barva, tmavozelená barva, tenisky, kožené brašny, nůžky, skládací deštníky, kostkový cukr.

X/14

Vzpomínám si, že v různých dobách nebyly k dostání znojemské okurky, špagety, játra, hrozinky, mandle, kondenzované mléko, čerstvé mléko, máslo, vejce, sůl, prášek na praní, hřebíky.

X/15

Vzpomínám si na přísloví *Kdo neokrádá stát, okrádá rodinu*.

Vzpomínám si, že kontrarevoluce byla *plíživá*.

XI/2

Vzpomínám si, že lidé byli *pomýlení*.

XI/3

Vzpomínám si, že Prohlášení Charty 77 nikdy nikde nevyšlo, ale že do redakcí novin, rozhlasu a televize přesto docházelo mnoho rozhořčených protestů od různých občanů.

XI/4

Vzpomínám si, že řada podniků a institucí organizovala kolektivní protesty. Vzpomínám si na titulek z novin: *JZD Přeštice protestuje*.

XI/5

Vzpomínám si na dva kamarády, které vyhodili z práce, protože odmítli protest podepsat. Vzpomínám si, že se bránili tím, že Prohlášení Charty 77 nečetli.

XI/6

Vzpomínám si na jiný titulek z novin: *Naše republika stojí pevnýma nohama na zemi*.

XI/7

Vzpomínám si, že někteří signatáři Charty svůj podpis odvolali. Vzpomínám si, že jeden z nich vysvětloval v televizi, že netušil, o co vlastně jde a kdo za tím vším stojí.

XI/8

Vzpomínám si na „antichartu“ v Národním divadle. Vzpomínám si, že se kvitovalo, když někdo „přišel pozdě“ anebo když „seděl vzadu“.

XI/9

Vzpomínám si na jednoho kulisáka, který říkal, že Werich toho přece neměl zapotřebí. Vzpomínám si, že jedna herečka řekla: „A my toho máme zapotřebí?“

XI/10

Vzpomínám si, že v následujících dnech byli herci zasmušilí. Vzpomínám si, že jeden

říkal, kam až jsme to klesli. Jiný říkal, že je to smutné, vidět národ na kolenou, ale že národ nikdy nezůstane na kolenou dlouho. Další říkal, že se jim to jednou vymstí, a jiný, že jsou to všechno kecy.

XI/11

Vzpomínám si, že matka neměla ráda jednoho chartistu a že mu říkala „ten komunista s lidskou tvář“. Vzpomínám si, že jí říkal „milostivá paní“.

XI/12

Vzpomínám si, jak mi někdo v Národním divadle říkal, že v Berjozce mají výborné pirožky.

XI/13

Vzpomínám si, že největším sovětským ostrovem byl Sachalin.

XI/14

Vzpomínám si, že největším pěstitelem bource morušového na světě byla Uzbecká SSR a že uzbečtí odborníci vyšlechtili 40 vysoce produktivních odrůd bource.

Vzpomínám si, že v televizi běžely seriály *Major Zeman*, *Muž na radnici*, *Žena za pultem*, *Nemocnice na kraji města*. Vzpomínám si, že *Nemocnice na kraji města* byla „objektivní“, protože byla natočena v koprodukcí se západoněmeckou televizí.

XII/2

Vzpomínám si, že jeden z dílů *Majora Zemana*, v němž Petr Štěpánek hrál roli nějakého mladého svazáka, běžel ve stejnou dobu (ve stejný den?), kdy Martin Štěpánek mluvil ve Svobodné Evropě. Vzpomínám si, že se to hojně komentovalo.

XII/3

Vzpomínám si, že Pavel Kohout odjel do Vídně pro nějakou cenu a že ho odmítli pustit zpátky do Československa. Vzpomínám si, že o tom byl šot v rakouské nebo západoněmecké televizi: Pavel Kohout stál s nějakým hloučkem na rakousko-české hranici a vzrušeně gestikuloval.

XII/4

Vzpomínám si, že jsme s přítelem napsali synopsi scénáře k novému dílu *Majora Zemana*, v němž major Zeman infiltroval Chartu a byl znásilněn Petruškou Šustrovou. Vzpomínám si, že přítel původně navrhoval Madlu Vaculíkovou.

XII/5

Vzpomínám si, že jsme návrh scénáře přepsali na stroji a poslali do televize.

XII/6

Vzpomínám si, jak jsme jednou s přítelem pustili do oběhu fámu, že Jiří Korn měl bouračku a museli mu amputovat nohu. Vzpomínám si, že o týden později vystoupil Korn v televizi a ukazoval, že je má obě.

XII/7

Vzpomínám si, že jsme dlouho váhali mezi Kornem a Neckářem.

XII/8

Vzpomínám si na pořad o emigrantech, který uváděl Miloš Kopecký. Vzpomínám si, že

tam byl nějaký Slovák, který emigroval do Paříže, ale hned první den ho okradli o všechny peníze. Šel na ambasádu, kde mu nějaké půjčili, a pak se vrátil domů.

XII/9

Vzpomínám si, že říkal: „...té jejich bagety či ako to nazývajú.“

XII/10

Vzpomínám si na Cyrila Smolíka, jak ukazoval v televizních novinách modřinu, kterou mu způsobili němečtí revanšisté.

XII/11

Vzpomínám si, jak hluboce jsem nenáviděl spartakiády.

XII/12

Vzpomínám si, jak jsem nešel volit a jak za mnou do bytu přišli dva důchodci. Vzpomínám si, že jsem jim řekl, že volit nechci, a jak jeden odpověděl, že je to občanská povinnost, a druhý, že je to povinnost všech občanů starších osmnácti let.

XII/13

Vzpomínám si na předchozí volby, kdy jsem ležel v nemocnici na Karlově náměstí, a na lidi z národního výboru, kteří chodili po chodbách a pokojích s volební urnou. Vzpomínám si, že odškrtávali jména ze seznamu a sháněli se po někom, kdo ten den umřel.

Vzpomínám si na vraždu otce Popieluszka.

XIII/2

Vzpomínám si na vyhlášení stanného práva v Polsku a na Jaruzelského černé brýle.

XIII/3

Vzpomínám si, že se říkalo, že Poláci nechtějí makat. Vzpomínám si, že se říkalo, že kvůli Polákům nejsou k dostání kamínky do zapalovače a šampón.

XIII/4

Vzpomínám si, že se říkalo, že Polky dají každému za punčocháče nebo parfém. Vzpomínám si, že to mohl být klidně i *ruský* parfém.

XIII/5

Vzpomínám si, že se říkalo, že Maďarčky nedají nikomu, protože se považují za něco lepšího. Vzpomínám si, že z Maďarska se vozila elpíčka, feferonky a čabajka.

XIII/6

Vzpomínám si, že v Praze se čabajka prodávala v Tuzexu Na Příkopech a v Palackého ulici. Vzpomínám si, že u vchodu stávali veksláci a nabízeli „bony“. Vzpomínám si, že říkali „Bony?“ nebo „Za pět!“

XIII/7

Vzpomínám si, že sparty byly „úzkoprofilové“. Vzpomínám si, že stály osm korun, ale běžně se prodávaly za deset až dvanáct, později patnáct. Vzpomínám si, že trafikanti automaticky nevraceli drobné.

XIII/8

Vzpomínám si, že taxikáři mívali pravidelně „rozbitý taxametr“. Vzpomínám si, jak se někdy v polovině 70. let objevily v taxících stromky z papundecklu („osvěžovač vzduchu“), kterými taxametr zakrývali.

XIII/9

Vzpomínám si, že „tvrdé“ sparty byly považovanější než „měkké“. Vzpomínám si, že

kutnohorské sparty byly považovanější než banskobystrické. Vzpomínám si, že ve spartách byl „virginský tabák“.

XIII/10

Vzpomínám si na vtip, jak z měkkých spart udělat tvrdé: jednou rukou se uchopil balíček a druhou naznačila masturbace. Vzpomínám si, že jsem to v Malostranské besedě ukazoval jedné kamarádce.

XIII/11

Vzpomínám si na jiný vtip, který jsem vyprávěl té kamarádce: Proč nemůže Karel Hála nosit růžový rolák? – Protože by vypadal jako čurák!

XIII/12

Vzpomínám si, jak za mnou do Malostranské besedy přišel přítel s peticí VONSU za propuštění „desítky“. Vzpomínám si, že jsem si vyžádal „čas na rozmyšlenou“. Vzpomínám si, že jsem se bál a že jsem dlouho váhal, zda mám petici podepsat.

Vzpomínám si na pohřeb Jana Patočky.

XIV/2

Vzpomínám si, že na přístupových cestách stáli policajti s vysílačkami a kontrolovali občanky. Vzpomínám si, že tramvaje a autobusy byly odkloněné a že nad hřbitovem kroužil vrtulník. Vzpomínám si, že na sousedním stadiónu Rudá hvězda túrovali fízlové motorky.

XIV/3

Vzpomínám si, že fízlové jednu dobu vybírali chartisty v noci v bytech a vozili je za Prahu, tam je v pyžamu vysadili uprostřed polí a odjeli. Vzpomínám si, že neznámí výtržníci rozbíjeli chartistům auta a vykrádali jim byty. Vzpomínám si, že neznámí výtržníci čas od času nějakého chartistu zmlátili, když se vracel domů. Vzpomínám si, že neznámým výtržníkům se mezi chartisty říkalo „Duchačova parta“ podle jména nějakého estébáka.

XIV/4

Vzpomínám si, že neznámí výtržníci se jednou v noci vlámali do bytu kamaráda, který byl na noční směně. Neznámí výtržníci přinutili jeho ženu, aby se svlékla, a pak ji zkopali.

XIV/5

Vzpomínám si, že policajti odmítli zaprotokolovat žalobu. Vzpomínám si, že kamarádovi řekli, aby si napříště dával lepší pozor, s kým se jeho žena vlastně stýká.

XIV/6

Vzpomínám si, jak švagrová mé sestry v červenci 89 říkala, že na lednových manifestacích byli hlavně živlové, máničky a punkové.

XIV/7

Vzpomínám si, že švagrová mé sestry říkala, že je proti komunistům, ale manifestovat s máničkami a punky by ji teda nenapadlo.

XIV/8

Vzpomínám si, že říkala, že ona dává přednost Gorbačovovi.

XIV/9

Vzpomínám si, jak někdo říkal, že bychom měli být Gorbačovovi vděční.

XIV/10

Vzpomínám si, jak někdo říkal, že bychom měli být vděční Reaganovi.

XIV/11

Vzpomínám si, jak někdo říkal, že Češi se nedají.

Vzpomínám si, jak se v roce 75 pálily na Kampě Hrabalovy knihy.

XV/2

Vzpomínám si, že Karel Kryl v nějakém interview řekl: „Dokud nesmí publikovat Vaculík, je Hrabal děvka.“ Vzpomínám si, jak mi pak někdo říkal, že se mu to kecá.

XV/3

Vzpomínám si na „zed' Johna Lennona“ na Velkopřevorském náměstí. Vzpomínám si, že na zdi stálo: *J sme s tebou, Johne, Peace and Love a Budoucnost mladým*. Vzpomínám si, že tam po den či dva stálo také: *Příslušníci VB! Respektujte toto místo!*

XV/4

Vzpomínám si, že do hospody Na Kampě chodíval Jan Werich. Vzpomínám si, že Hrabal chodíval do hospody U Tygra.

XV/5

Vzpomínám si, jak si lidé srovnávali Hrabalovy oficiálně vydané knihy se samizdaty a jak se přeli, kde jde o „stylistický zásah“ a kde jde o „autocenzuru“.

XV/6

Vzpomínám si, že se v červnu nebo červenci 89 říkalo, že Hrabal bude předsedou Svazu českých spisovatelů.

XV/7

Vzpomínám si na vtip o perestrojce: Jaký je rozdíl mezi perestrojkou a tasemnicí? Žádný: obojí je v prdeli a sem tam vyjde nějaký článek.

XV/8

Vzpomínám si, že jeden kamarád, který emigroval do Států, se v dopise ptal, jestli si myslím, že Gorbačov má tu skvrnu *opravdu* z pití vodky.

XV/9

Vzpomínám si, že jeden rodinný známý, který emigroval do Švýcarska, uvedl do žádosti o

politický azyl, že nikdy nebyl členem žádné politické strany ani seskupení s výjimkou KSČ.

XV/10

Vzpomínám si na článek Alexandra Dubčeka v italské *Unitě* z roku 88 (dvacáté výročí srpna), ve kterém říkal, že podle něho by měli mít emigranti možnost svobodného návratu do vlasti, pokud se ovšem v zahraničí nedopustili hanobení republiky.

Vzpomínám si na „šedý pas“.

XVI/2

Vzpomínám si, že v Rudém právu vyšla jednou úvaha o emigrantech, kteří prchají sami před sebou, ale to právě není možné.

XVI/3

Vzpomínám si, že lidé zapisovali do pořadníků na družstevní byty své děti hned, jak se narodily. Vzpomínám si, že se lidé navzájem udávali, že mají moc velké byty. Vzpomínám si, že se tomu říkalo „žít nad metry“.

XVI/4

Vzpomínám si, že jedna má známá měla doma úplatkářský ceník: kolik má dát automechanikovi za tu kterou práci, kolik úředníci z ONV, kolik známé z Čedoku, kolik doktorům.

XVI/5

Vzpomínám si, že otec jednou nechtěl přijmout peníze („všimné“) od nějaké pacientky. Vzpomínám si, že mu děkovala a říkala, že to tak nemyslela. Brzo potom si našla jiného doktora a u otce se víckrát neobjevila.

XVI/6

Vzpomínám si na přísloví *Kdo moc pracuje, život si zkracuje*. Vzpomínám si, že pohodlnému zaměstnání se říkalo ŽAVES (žádný velký sraní) nebo VŮŽAS (vůbec žádný sraní).

XVI/7

Vzpomínám si, že pracovníci kopřivnické Tatry se zavázali vyrobit deset podvozků navíc na oslavu kosmického letu Vladimíra Remka.

XVI/8

Vzpomínám si, že let Vladimíra Remka byl nejkrásnějším darem našim ženám k MDŽ.

XVI/9

Vzpomínám si, že nejvíc lachtanů na světě žilo v Ochotském moři.

Vzpomínám si, že když se Sacharov vrátil v prosinci 86 do Moskvy, hodně lidí říkalo, že teď už to musí bouchnout.

XVII/2

Vzpomínám si, že v třídílném akademickém slovníku, který vyšel v osmdesátých letech, byl uveden seznam nositelů Nobelovy ceny od počátku století. Vzpomínám si, že v něm chyběli Sacharov a Solženicyn.

XVII/3

Vzpomínám si, že v českém vydání *Jména růže* byl cenzurován odstavec, kde byla zmínka o okupaci Československa. Vzpomínám si, že někdo mi říkal, že ve slovenském vydání figuruje.

XVII/4

Vzpomínám si, že v českém vydání *Eléva* Philipa Rothe bylo cenzurováno věnování Milanu Kunderovi. Vzpomínám si, že v českém vydání *Vzdušných zámků* Juliána Greena bylo cenzurováno motto z Franze Kafky.

XVII/5

Vzpomínám si na portréty Marxe, Lenina a Gottwalda ve výloze uzenářství na Dukelských hrdinů. Vzpomínám si na úsloví "jako že je Gottwald Hložek".

XVII/6

Vzpomínám si, že se říkalo, že Gottwald měl syfilis. Vzpomínám si, že se říkalo, že Stalin měl syfilis a Fučík několikrát kapavku, nebo také syfilis. Vzpomínám si, že se říkalo, že Husák má Parkinsonovu chorobu.

XVII/7

Vzpomínám si, že „být slušný člověk“ znamenalo na počátku sedmdesátých let nebýt ve straně. Vzpomínám si, že to postupně přestalo platit a „slušný člověk“ mohl být později i nějaký sympatický straník, který byl ve straně „na oko“.

XVII/8

Vzpomínám si, že u nás v domě bydlel jeden estébák a jeden člen ÚV. Vzpomínám si, že

člen ÚV mě vždycky hlaholivě zdravil, i když jsem mu na pozdrav neodpovídal.
Vzpomínám si, že na něho před domem čekávala čajka.

Vzpomínám si, jak jsem někdy v polovině 80. let po několik týdnů podezíral Karla Srpa z toho, že je fízl. Nevzpomínám si, proč jsem ho přestal podezírat.

XVIII/2

Vzpomínám si, že v Jazzové sekci se říkalo, že za ním stojí Štrougal.

XVIII/3

Vzpomínám si, že někteří lidé „fandili Štrougalovi“.

XVIII/4

Vzpomínám si na kamaráda, který emigroval do Francie a několik měsíců pracoval ve *Svědectví*, ale pak si začal myslet, že Tigris je ve skutečnosti komunistický fízl, a z redakce odešel.

XVIII/5

Vzpomínám si, jak jsem jednou rozmlouval s přítelem ve vinárně Domažlická jizba. Vedle seděl nějaký fízlovský párek, který na nás zavolal policajty, a ti nás přišli zkontrolovat a prohledat.

XVIII/6

Vzpomínám si, že jsem měl po jistou dobu svého osobního fízla, který mě zval na kus řeči. Vzpomínám si, že fízl se jmenoval Strnad.

XVIII/7

Vzpomínám si, že mi jeden kamarád říkal, že jeho fízl se jmenuje Stehlík. Vzpomínám si, že mi pak někdo říkal, že všichni fízlové se jmenují Strnad, Stehlík, Pěnkava, Vrabec, Laštovička atd.

Vzpomínám si, že na různé svátky hrála z ampliónů na ulicích radostná hudba. Vzpomínám si, že byla slyšet i přes zavřená okna.

XIX/2

Vzpomínám si na vojenskou písničku o letcích „My letci máme ocelové ptáky“. Vzpomínám si, že jsme ji jednou s kamarádem zpívali v tramvaji v šest ráno cestou z flámu, a vzpomínám si na nenávistné pohledy lidí, kteří jeli do práce. Vzpomínám si, že nějaká paní říkala, že jsou to blbé vtipy.

XIX/3

Vzpomínám si, že u nás v domě jeden soused chlastal. Vzpomínám si, že z něho pokaždé táhlo a čas od času těžce polkl. Vzpomínám si, že jednou mi ve výtahu říkal, ať z téhle země vypadnu, dokud jsem ještě mladý.

XIX/4

Vzpomínám si, že německým uprchlíkům v Maďarsku v létě 89 pomáhali maltézští rytíři.

XIX/5

Vzpomínám si, že na demonstracích v Berlíně v listopadu 89 volali lidé: „Wir sind das Volk!“

XIX/6

Vzpomínám si na den, kdy padla berlínská zeď. Vzpomínám si, že jsem telefonoval kamarádovi, jestli už o tom ví. Kamarád zvedl telefon a řekl: „Ich bin ein Berliner.“

Vzpomínám si na nápis *V čele s KSČ za další upevnování životních jistot.*

XX/2

Vzpomínám si, že 28. října 88 demonstrovaly na Václavském náměstí „deklasované živly“ a že nabádaly ke srocování také část mládeže.

XX/3

Vzpomínám si na Vlastu Chramostovou a Martu Kubišovou na Škroupově náměstí v prosinci 88.

XX/4

Vzpomínám si, že na demonstraci se volalo: „Lidská práva, lidská práva!“

XX/5

Vzpomínám si, že nějaký člověk, který šel okolo, se ptal, jestli to už prodávají stromečky.

Vzpomínám si na smrt Pavla Wonky.

XXI/2

Vzpomínám si na pohřeb Jana Palacha. Vzpomínám si na zprávu o úmrtí Jana Zajíce. Vzpomínám si, že Pavel Wonka zemřel na plicní embolii v důsledku trombózy a selhání srdeční činnosti.

XXI/3

Vzpomínám si, že Pavel Wonka měl pohřeb 6. května 1988 ve Vrchlabí.

XXI/4

Vzpomínám si, že v roce 1989 bylo v Československu přes půl druhého miliónu členů KSČ.

Vzpomínám si na nápisy z listopadu 89: *Miloš má utrum, Na Štěpána bez Štěpána, Jakeše do koše, Karel Gott je s námi, Podvést se nedáme, Víkend nás nezastaví.*

XXII/2

Vzpomínám si, jak lidé cinkali klíči. Vzpomínám si na volání: *Už je to tady, Svobodu, svobodu, Ať žijí herci, Přestaňte se bát, Bud' me ukáznění a Respektujte dopravní značky!*

XXII/3

Vzpomínám si, že Svobodná Evropa hlásila, že srážky s policií mají za následek nejméně tři nebo čtyři oběti.

Vzpomínám si, že otec poslouchal pravidelně Hlas Ameriky.

XXIII/2

Vzpomínám si, že otec kouřil postupně partyzáanky, globusky, startky, cley a petry.

V zpomínám si na Ša-la-la-la-li.

Rok čtyřicet navazuje na experimenty Joea Brainarda (*I Remember*, 1970) a Georgese Pereca (*Je me souviens*, 1978).

BYLO NEBYLO

Hru na vzpomínání uvedl do literatury v roce 1970 Američan Joe Brainard. První vydání textu nazvaného *I Remember* obsahovalo na 800 „vzpomínek“, druhé, vydané s pětiletým odstupem, takřka dvojnásobek. Ve vztahu k tradiční autobiografii šlo o dosud nevídanou záležitost: prostý zápis toho, co uchovala paměť jedince z období dětství a dospívání, bez řádu a beze vší fabulace, paměť v surovém stavu. Brainardovy vzpomínky jsou ovšem prvořadě osobní (ozvěny společenského dění jsou vzácné) a z většiny nepřenositelné. Autor zapisoval vše, nic nevyloučil, předem odmítl jakoukoli hierarchizaci, naložil stejně s „důležitým“ jako „nedůležitým“. Brainard naznačil možnost, aniž by jí dal tvar, a jeho pokus by patrně nikdy nevyplynul na povrch literárního experimentu, kdyby v roce 1978 nepřevzal formuli Francouz Georges Perec.

Perec vystihl, že mechaniku je nutno pojmout opačně: *většinu* záznamů musí tvořit vzpomínky sdílené celospolečensky, nebo alespoň celogeneračně. Perec rovněž ze svého textu systematicky vylučuje vše „důležité“: jeho vzpomínky evokují pouze banální a pomíjivé jevy. Na rozdíl od Brainarda své záznamy čísluje (od 1 do 480), pod poslední záznam uvádí do závorky „*na pokračování*“ a na závěr knihy ponechává čtenáři několik volných stránek, aby mohl ve hře pokračovat.

Ouředníkův přístup se od Perecova *Je me souviens* liší v několika bodech. Především se autor nevyhýbá „důležitým“ vzpomínkám; naopak, historické údaje mu umožňují sevřít text do předem určeného časového rámce. Osobních vzpomínek je proporcionálně víc než u Pereca – s tím, že v totalitní společnosti není žádný osobní prožitek tak úplně osobní, a individuální vzpomínky mají zpravidla širší společenskou platnost. V Ouředníkově textu na osobní vzpomínku ostatně často příznačně navazuje ozvěna prožitku kolektivního; když například vzpomíná na milostný dopis, který dostal v šesté třídě, dodává o dvě věty dál: „*Vzpomínám si, že jsem se po několika letech dozvěděl, že Marcela Kinclová emigrovala...*“ Princip funguje i opačně: báseň Pavla Kohouta o traktorech probudí v pisateli vzpomínku na to, jak „*někdy v osmnácti souložil v kabině traktoru*“, a symbol rolnické třídy a vítězné cesty ke komunismu tak zpětně degraduje na prostor určený k souloži.

Autor tedy volí jakousi třetí cestu: racionální propojení důležitého s nedůležitým, osobního se společenským, vzájemnost obou poloh. Kolektivní rovina je navíc posílena

tím, že Ouředník, na rozdíl od svých předchůdců, často zaznamenává „hlas lidu“: „Vzpomínám si, že se říkalo...“

K zásadnímu posunu dochází konečně i ve formální výstavbě textu: autor dělí své vzpomínky do čtyřadvaceti oddílů – tok vzpomínek už tedy není nepřetržitý – a v každé kapitole blok zkracuje o jeden záznam, jako by jeho paměť postupně slábla, či jako by vzpomínky přestávaly být zaznamenáníhodné: zásadní věci se už odehrály. Na rozdíl od všech možných „ztracených generací“, které stmelil společně sdílený historický okamžik, Ouředníková generace, dospívající v 70. letech, de facto neexistuje; v normalizovaném Československu vládlo dokonalé bezčasí minimálně do půle 80. let. Redukce „zaznamenáníhodných“ vzpomínek získává tak nový rozměr: vnucuje čtenáři otázku, nakolik obráží jen ryze biologickou vlastnost paměti uchovat si v nejostřejší podobě vjemy z dětství a raného dospívání – a nakolik je zvolená metoda implicitním komentářem o životě v reálném socialismu. Čím dál zjevnější převaha prožitků kolektivních na úkor osobních vzpomínek není tak nutně dána pouze nevyhnutelností důslednější selekce v rámci stále kratších kapitol: ilustruje i jev, jehož je Ouředníková generace ideálním příkladem, tj. frustraci individua v totalitní společnosti. Autor dokonce neváhá přivlastnit si vzpomínky jiných: od roku 1985 žije v zahraničí a pasáže, týkající se posledních čtyř let (přinejmenším ty, které předpokládají fyzickou přítomnost), jsou tudíž „fiktivní“. V posledních třech záznamech se pak opět vrací hlouběji do minulosti a kruh se uzavírá.

V záplavě memoárové literatury, která se po roce 1989 objevila na knižním trhu, působí Ouředníková falešně autobiografická próza dvojnásob nepatřičně: vedle všeobecně sdílené únavy nad jistým *déjà vu* (o to nepříjemnějším, že nás vrací do dob pro nás veskrze nedůstojných) může být čtenář zneklidněn absencí soudu, výkladu, reflexe – a tím nepřímo i tragického či alespoň dramatického rozměru líčené doby. Filtr paměti se omezuje na vytřídění postřehů, které autor zřetězuje podle jiných mechanismů, než by žádala logika politického nebo sociologického záznamu doby: situační kliše, věcné detaily, zlomky promluv, truismy, automatismy, tiky jsou nahlíženy prizmatem autorského subjektu a „prožitky“, jakkoli z většiny generačně zaměnitelné, nereprezentují celý kolektiv či život v komunismu jako takový. Ouředníkův koncept hry na vzpomínání by nepochybně mohl být aplikován na širší historické údobí, daného mechanismu by šlo patrně použít i ke kolektivní (mezigenerační, společenské, politické) konfrontaci; na druhé straně, vykročit z rámce jednoho konkrétního životního pocitu by znamenalo narušit onu velmi křehkou rovnováhu mezi partikulárním a obecným. Ouředník neposuzuje, nevysvětluje, nekomentuje, jeho litanické záznamy mají jen zřídka epizodickou podobu či pointu. Není co vysvětlovat: autor se obrací – jazykem bezmála kódovým – na ty,

kdo sdíleli tentýž pocit, který se však dnes, z odstupu pouhých dvanácti let, zdá takřka neskutečný. Nikoli náhodou probíhá tato reminiscence především v rovině jazyka (spíše než například v rovině předmětů, barev apod.); právě jazyk obráží ideologii společnosti nejspolehlivěji. Jazyk je tudíž první zbraní každého totalismu – a současně i prakticky jedinou možnou obranou. Tento „boj o jazyk“ je v Ouředníkově textu velmi zřetelný. (Dodejme, že je-li ideologický jazyk stejně prázdný a unikavý jako ideologie, již reprezentuje, normalizační období překonalo na tomto poli léta padesátá.)

Substancí Ouředníkových vzpomínek je právě jejich *efemérnost*; z tohoto úhlu bychom mohli hovořit o „anamnéze pomíjivosti“. Jak směšné a zapomněníné se nám dnes jeví to, co před nedávnem tvořilo naši životní náplň, žádosti o příslib, tuzexové bony, nedostatkové zboží, všudypřítomná hesla, Cyril Smolík, Štrougal versus Husák! Tato nanicovatá, neuchopitelná a unikavá podoba času a věcí, kterou autor prezentuje jako jedinou *konstantu* společenského vakua, nám ovšem ztěžuje únik do obvyklých sociohistorických diskurzů: paradoxně převádí náš kolektivní osud zpátky v individuální.

Hra tedy nespočívá jen v tom, uchopit či formulovat prožitek doby, ale i najít průsečík dokumentu a literatury, pravdy společnosti a pravdy individua: Ouředníkův text může být chápán jako jedno či druhé, samo o sobě, nebo v kuse. Návod k použití nám autor ostatně předkládá hned zkraje: ze čtyř citátů tvořících vstupní motto jsou nejméně tři falešné.

Vlastimil Hár!